

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARNING O'SISH VA
RIVOJLANISHDAGI INTELEKTUAL HAMDA ZAMONAVIY
QOBILIYATLARINI O'STIRISHDAGI PRINSIPLAR , HAMDA O'SISH
RIVOJLANISHNINING BOSQICHLARI**

Bosimova Muazzam Baxtiyor qizi

Boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi Jizzax shaxar 29- maktab

E-mail address: muazzam bosimova 34@gmail.com

Annotatsiya:

Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilardagi intellektual hamda individual salohiyatlarini oshirib o'qish maqsadida yoritiladi. Bugungi kunda aynan yosh bolalarda ta'limga bo'lgan qiziqishlarning o'rnini keng ko'lamda yoritilib rivojlanishga o'qituvchi hamda bola shaxsidagi tafovutlar ham talaygina bo'lib bormoqda. Ko'zda tutilgan bunday nazryalar hamda amaliyot bilan o'rganilib chiqilganda intellekt bola shaxsiyatida hamda irsitaga keng qamrovda bog'liq bo'lib bormoqda . Jaxon hamjamiyatlarida ham boladagi bugungi hamda bundan oldingi yoshda ya'ni 8-10 yosh oralig'ida o'quvchi bolalarda qanchalik shaxsiy intellektual o'sish ta'limga tarbiyaga bo'lgan qiziqishlari ustida bir qancha izlanishlar olib borilmoqda ularni bu maqolamda kiritib yoritib beraman.

Kalit so'zlar: ta'lim tarbiya intellektual individual o'qituvchi o'quvchi bolalar qobiliyat shaxs boshlang'ich sinf.

Kichik yoshdagi bolalarda aqliy va jismoniy o'sishning ilk davrlarida maktab yoshi hamda maktab yoshigacha bo'lgan bolalarda bir qancha tartibda tashkil etadi . Aynan boladagi intellekt qobiliyat olimlarning o'rganib chiqishicha , ona bilan bo'lgan davrda shuningdek bolaning ona bilan bo'lgan qiziqishlarida hamda onaning prinsiplarida ko'zda tutiladi. Ilk davrlarda bolaning aqliy o'sishida hali o'ylanmagan ammo uning ruhiyatida onaning orzu istaklari va bolamni shunday kelajakdagi hayotimni chiroyli mazmunli o'sishida onaning istak hohishlari paydo bo'la boshlaydi . Buning oqibatida esa bola shaxsiyatida kelajak barqarorligi hamda o'rnini topishida ustuvor yo'nalishlar paydo bo'ladi . Demak bola kelajakini 80%

ini ona qornida onaning orzu istaklaridan qobiliyatlarini yuzaga chiqaradi . Inson shakllanish va rivojlanish davrlari bola va ona o`rtasida kelishuv bilan belgilanar ekan . Boshlang`ich sinfadagi bolani xar biri bilan individual shug`ullanish uchun o`quvchi bolalrning onalari bilan ham yaxshigina shug`ullanib ular bilan ochiq muloqotlar o`quv amaliy mashg`ulotlar olib borilishi lozim. Tana bilan ruh to`qnashuvi ilk davrlarda olib borilishi uchun tana shakllanishdan oldin ruhiyatning paydo bo`lgani bu insonlar juda qiziq va o`ziga xos munosabatlar muhit yarata olar ekan. Aynan intelgentlar yoki intellektual salohiyatni biz borliq bilan botiniy olamga asoslanib shakllantira olar ekanmiz .

Bugungi kunda yer yuzidagi jamikim insonlarni o`rganib chiqib , hamda bollardagi qiziqish qobiliyatlarni o`stirishda bir qancha tadqiqotlar, izlanishlar natijasida yuzaga kelar ekan . Birgina bolaning ilk shakllanish davrlarida bolaning rivojlanishida turli xil o`yinchoqlar hamda o`yinlar tashkil qilib , undagi bor kuch salohiyatini namoyon eta olish mumkin bo`lib bormoqda . Bizning g`arb va sharq xalqlari orasida bola bilan ishlashning o`ziga xos talablari istaklari bor . Masalan sharq xalq vakillari ko`proq ota bilan bolaning vaqtini o`tishda orzu istaklar hamda jamiyatda o`z o`rini topish boshqarish mumkunligini e`tirof etsalar , g`arb xalqi esa ona bilan shug`ullanish kerakligi mehnatsevar aqlli hamda jamoada kelishuv asosida rivojlana oladi deya takidlaydilar.

Intellektual salohiyatli bola bunday davrlarda ota-ona bilan vaqtni teng taqsimlasalar ulardagi qobiliyat hamda adolat teng shakllanadilar.Aynan qiziqib o`rganilgan ilm hamda tafakkur borliqda biz insonlar bilan jamiyat o`ratsida kelishuv barqaror birlikda belgilanadi. Boshlang`ich sinf o`quvchilarida individual shug`ullanib idrok etish bu juda kattta samara beradi . Jumladan bitta bola uchun o`rtacha necha kishini mehnati ketadi buni atrofidagi insonlar ,o`qituvchi, bolalar ota- ona, yaqinlarning mehnati juda katta o`ringa ega . Axir xalqimizda bir maqol bor : „ Bir bolaga yetti bola ota-ona „, deya ardoqlangan xalqmiz . Shuni etirof etish kerak bugungi kunga kelib bolalarni rivojlanishida keljakda xalqparvar inson etib tarbiya toptirishda maktablarda bir qancha o`zgarishlar bo`lmoqda.

Prizident maktablari O`zbekistozn Respublikasida istedadli o`quvchilarni aniqlash uchun ularni bilimini chuqur bilish orqali aniqlanadi. Prezident maktablarining joriy etilishida uchta yo`nalishda joriy etildi ;

International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences

Hosted online from New York, USA

Website: econfseries.com

2nd September, 2025

1 Iqtidorli yoshlarni qo'llab- quvvatlash istedodli va bilimli bolalarni alohida qo'llash;

2 Ta'lim sifatini oshirish- xalqaro standartlarga mos dasturlar asosida o'qitish;

3 Kelajak kadrlarini tayyorlash

Bu maktab 2019-yildan boshlab bosqichma- bosqich joriy etila boshladi. Ularning xususiyatlari :

Darslar o'zbek rus ingliz o'zbekcha tillarida olib boriladi.

STEM ta'limi konsepsiyasiga asoslanga .

Chet ellik va mahalliy va malakali o'qituvchilar dars beradi.

Har bir o'quvchi test suhbat asosida tanlab olinadi.

Dastlab 2019-2021 yillarida birinchi Prezident maktablari (Toshkent , Namangan, Xiva Nukus) ochilgan;

Hozirda agentlik tizimida 14 ta maktab bor;

2022-2023 o'quv yilida bu ko'rsatkichlar yanada oshib borilgan.[1]

Raqamlar zahirida shuni ko'rish mumkinki bizning yosh avlodlarga e'tibor kelajak ravnaqi hamda farovonligi yo'lida bo'lgan eng samarali va kerakli yo'l bo'lib xizmat qiladi . Bu maktablarda bugunga kelib sifat reytingi bir qancha oshib yaxshigina kengayib jaxon hamjamiyatidagi TOP 103 talik maktablarda tahsil olayotgani fikrimizni yorqin dalili bo'lib xizmat qiladi . Bizning har bir hududda prezident qoshidagi agentlik maktablarida ham bu ko'rsatkichlar keskin oshmoqda. O'qituvchining bola bilan qanday holda bo'lsa maqsadli qadam qo'yganligi yetuk bo'lib yetishishiga yorqin dalil bo'lmoqda .Aynan boshlang'ich sinflarni yangi islohatlar yorqin kelajakka tayyorlashda birgina bunday imkoniyatlar kamlik qiladi.Maktablarda o'uv darsliklarning ham o'zgarib, yangi bilimlar eshigini yanada ochib borishga xizmat qilmoqda . O'quv dasturlarni yangi qilib borilayotganligi yangi kelajak yorqin hayot yaratilib, istiqbol yulduzlarining bor istidotlarini ko'rib bormoqdamiz . Bolaning o'sish va rivojlanishidagi immotsional va individual rivojlanishida yanada yorqin bo'lgan ilm olish uchun bizning mardanovor xalqimiz kuchli manan rivojlanishida keng omil bo'lib xizmat qiladi.

Boshlang'ich sinf o'uvchilarida dastlabki qiziqish undagi qobiliyatlar 5-6 yoshlarida boshlanadi . Juda ko'p narsalarni so'ray boshlaganida, ya'ni narsalarning shakli, hajmi. yasallishini ko'zi bilan ko'rib, hamda qo'li bilan ushlab ko'rib bilish

International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences

Hosted online from New York, USA

Website: econfseries.com

2nd September, 2025

nazaryalarini oshirib boradi .Ularni turli xil olam bilan bog`lab o`rganilsa chuqurroq bilim va salohiyatga ega bo`lib boradi. Keyin esa bolalarda haqiqatdan o`qib yozib va o`rganishning keyingi bosqichiga o`tib borilad .Yani maktabdagi davr 7-8 ni yoshda nisbatan bolada o`rganilgan bilim malakani kitob bilan solishtirib boriladi . Mukkamal bilim davr talabi kimning qanday qon tomirlari DNK tahlillari ota-bobolarning bizga qoldirgan meroslarini oshirib borish yo`lidagi izlanishlar ketma-ketlikini tasdiqlab qo`yamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati:

1. Hoshimov K., Nishonova S. Imomova M Xasanova R Pedagogika tarixiToshkent 1996,
2. Azizxo`jayeva .N Pedagogik texnologiyalar Toshkent 2004
3. Sultonova G .A Pedagogik mahorat Nizomiy nomidagi TDPU 2005
4. Psixologik va etik tamoyillar
5. Obidova Sh.A , Abdullayeva N.J Pedagogik etika asoslari ; „Pedagogik etika „ bo`yicha tavsiyalar.